

**BIBLIOTECA
CULTURII
AROMÂNE**

www.proiectavdhela.ro

Prof. Univ. Dr. Gheorghe Zbucnea

**AROMÂNII
ÎN SUA
LA ÎNCEPUTUL
SECOLULUI XX**

Aromânii în SUA la începutul secolului XX

Conștiință și acțiune națională

Documente inedite din arhivele și presa din București

Antet tipărit. SCMR, fond 2005, dosar 13, fila 44

Carmen Silva. Societate română pentru beneficiu, litere, arte și științe.
330 Wilson Avenue, Cleveland, O., America de Nord

Cleveland O., 5 aprilie 1906

D-lui dr. Leonte în București, România

Stimate Domn,

Subsemnatul vin în numele societății românilor din America de Nord a vă aduce la cunoștință următoarele:

Mai mulți reprezentanți din toate Statele Unite fiind constituiți în hala noastră de azi, a pus bazele unei societăți pentru ajutor literatură, artă și știință, pentru perfecționarea și ajutorarea românilor de aci.

Greutățile ce întâmpinăm sunt enorme, dar nu ne e permis să disperăm. Noi voim cu orice preț să ridicăm națiunea română la nivelul cultului american deoarece aci ne e permis a ne instrui în propriile noastre obiceiuri și limbă. Orice român ce pune piciorul pe pământul american e bun venit și membru al societății noastre. Societatea fiind aprobată și încorporată la înaltul guvern al statului Ohio, cu începere din luna lui Februarie cor. am luat toate măsurile pentru organizarea tuturor românilor din Statele Unite și consolidarea lor, vom restabili filiale (sucursale) în toate centrele românești deoarece în curând fiind strânși legați și organizați într-un puternic trust, ne va fi mai ușor de suportat greutatea ce avem de întâmpinat. În al doilea rând voim a ne pune în înțelegere cu Dnia voastră ca president al ligii Româno-Macedoneană, asemenea cu Liga Culturală și în fine cu Comitetul Național Român din Transilvania pentru a vă da și noi la rândul nostru ajutoarele posibile pentru ușurarea soartei românilor asupriți din Ungaria, Turcia și Grecia.

Cu această ocazie sunteți rugați, atât Dnia voastră cât și amicii Dniei V., a ne dona din parteva ceva opuri, broșuri sau ziare, câtuși de puține, deoarece biblioteca ne e foarte săracă și noi ducem cea mai mare sete după literatura română.

Primiți asigurarea considerațiunii mele, cu deosebită stimă

Acsente Germany,

President

„Scrisoare deschisă de la Românii de peste Ocean” scrisă în ajun de An Nou 1910
Deci despre „viața conaționalilor noștri aici în depărtata Americă”

„Ca toți expatriații, siliți de împrejurări sau de nevoi, să părăsim căminul părintesc ducem dorul iubirei de patrie și de neam mai mult ca ori și când...” Apoi arată că discută despre obiceiurile de acasă și că oricum doresc să mențină românismul ca „o falangă puternică” și se gândesc să se strângă împreună pentru „pom de Crăciun cu tradiționalele coșuri” căci „suntem peste 45.000 de români stabiliți în Statele Americane.”

Important: „Dar ceea ce este important și țin să ți-o relatez, iubite amice, este că pășim spre un progres real în ceea ce privește mișcarea Noastră națională, atât pe tărâmul economic cât și cultural. Astfel la noi vei vedea pe Moșul din Ardeal lucrând laolaltă cu harnicul Epirot, Macedonean, Fârșiroț, Bucovinean sau Basarabean atâta pentru emanciparea lui ec. cât și pentru prosperare, instituțiilor de cult în comunele lor natale.” Apar că infl. să scrie și să citească în limba maternă pe cei 120-150 tesalioți români stabiliți acolo. Au întemeiat instituții economice și cultural sociale:

- Banca Aurora 25.000 dolari capital
- Banca Românul 100.000 coroane
- Institutul de emigrare „Aurora”
- O librărie (bibliotecă) a Casei Române de emigrare cu 18.000 volume
- Librăria „Românul” bine asortată
- Ziarul „Românul din America” 13 numere apărute – dir. preot Ejaminanda Lucaci
- Soc „Fârșerotul” capital 2.500 dolari
- Soc. „Lupoaică” a tuturor românilor din Turcia
- Soc. „Perivoli” și „Unirea” a Fârșeroților din Grămăticovo

Despre „Fârșerotul” - cea mai importantă. Încă din 1903 cu numele „Speranța,” apoi „Fârșerotul” în 1905 cu 30 societari și capital vărsat 350 dolari, prosperă după 1908 - președinte Constantin Carameta și secretar Nic Cican. S-a extins în statul New York din 1909 cu 300 membri și capital de 2.000 dolari și au înființat 6 filiale în statele americane 1) St.Louis, Missouri, 2) Rhode Islands Voous Cadet, 3) Central-Eolls, 4) North Gros, Connecticut, 5) Bridge Port Connecticut și a aderat și „Deșteptarea” din Corcea a lui H. Balamace iar în America președinte era după retragerea lui Constantin Carameta, Sotir A. Balamace ajutat de D. Ciufecu, în calitate de secretar general al Comitetului central administrativ. A rămas în 1910 singur, căci Balamace a plecat. Scopul acțiunii „și-a dat toată silința să trâmbițeze fala Românismului și peste Ocean iar membrii ei să fie considerați ca oameni de ordine și iubitori de adevăr și dreptate, fără să neglijeze și cultul strămoșesc, infiltrând printre noi, focul sacru pentru dragostea de neam și limbă. Animați de aceste sentimente nobile, demne pentru tot românul... Am proclamat membru de onoare pe H. Balamace întemeietor al sc. și bis. rom din Alb. ca semn de stimă și considerație că ne-a învățat în fragedă copilărie cum să luptăm pentru emanciparea neamului românesc de pretutindenii, atât pe tărâmul cultural cât și pe cel

economic... Arată autorii români că în ziarul „Rom din America” i-au pus poza alături de a marelui V Lucaciu.” Spune că ar fi în America 1.000 români din Turcia europeană și 150-200 tesalioți, ce sunt majoritatea.

- Apoi despre ardeleni „invincibili” și n-au desnădăjduit că triumful final va fi al lor. Au creat primele două bănci românești cu capital peste 250.000 lei, 11 biserici românești, 2 librării (biblioteci), 70 societăți cu caracter filantropic cultural între care și cea a tinerilor din New York cu numele Avram Iancu. Au lincezit aceste organizații o vreme apoi a fost înviorare sub conducerea lui E. Iancoci, ce a făcut și Societatea Aurora și ziarul „Românul din America.” În consiliul de administrație fărșeroții au desemnat pe D. Ciufecu ce conduce și Societatea „Fărșerotul.” Promite o viitoare scrisoare cu date despre numărul românilor emigrați, locul, ocupație, capitol etc. spre a li se putea vedea perspectivele și eventual întocmi o statistică. Arată că la plecarea a salutat pământul țării și a zis cu mângâiere: „La revedere scumpe pământ ce ascunzi pentru noi tot ce avem mai scump, amintirea străbunilor.” Apoi considerații privind greutățile și munca în America și diferențele de fire și caracter dar și hotărârea de a păstra limba și se vor întoarce „mândrii de neamul nostru de adevărați luptători învingători”

Semnat „Al tău ca frate, Mitu”

după „Peninsula Balcanică,” an IV, nr. 11, S. II, nr. 2, 8 aprilie 1912

Românii Macedoneni în America 1912

O scrisoare de Athanase Roșu

„Românii din America și Biserica Română din Coritza”

O scrisoare din St. Louis Mo America, la apel din Coritza ptr. Bani ptr biserică o adunare în sala Clubului român din 1413. Locust Str. pe toți românii din oraș cu prezidiu și comisie: Athanase Roșu, Nicola Ath. Chiratza, Dtru Baba. S-a făcut expunere de istorie și a drepturilor ptr. Românii din Turcia și apreciază activ. lui Batzaria și Mișa în Parlamentul turc.

„La urmă au jurat cu toții că sunt gata a face toate sacrificiile atât materiale cât și morale pentru drepturile poporului din sânul căruia au eșit.” Au fost 85 donatori ce proveneau din Coritza (maj.), Pleasa, Dișnița, Bitkuchi, Perivoli, Bubuștița, Hrupistea cu suma de 1.188 dolari, respectiv 5.915 fr.

Societatea „Fărșerotul”

Mai mulți absolv. din Coritza, Pleasa și Disnita emigrați în America s-au constituit încă în 1903 emigrând în societatea numită inițial „Speranța” 13 sept. 1903, apoi din 10 dec. 1906 „Fărșerotul” cu sediul la New York. Ziarul publică: un apel, statutul, o scrisoare deschisă.

Apel (Acimare)

„Voi Fărșeroți voi buni Români, voi toți care vreți bunul a limbilei și a națiunii, societatea

„Fârșerotul” vă aclijamă s’vă adunați toți la un loc și luptați ti ținerea limbei de dadă, și luminarea a mintilei, și agiutoriu a vostru unul cu alant, ti agiutarea acelor oarfani buni Români, ti destiptarea a sentimentului national și ti unirea tutălor Fârșăroților și a Romana milei întredzi sub poala și aumbrei a lei.”

Societatea „Speranța” fundată la 13 sept anul 1903 își schimbă (alăcșeaste) numa în societatea „Fârșerotul” la 10 dec anul 1906. La trecerea a lei în „Fârșerotul” avea un capital de 350 dolari. Comitetul Central New York America

Rezumatul statutelor societății „Fârșerotul” ce s-a organizat temeinic în 1907. Avea 22 articole.

Cap. I: Scopul societății: în primul rând sa ajute școlile și bisericile românești din Macedonia (Corița, Pleasa etc.)

Art. 1: Să ajute familiile sărace din acele comune și pe membrii fondatori când va fi nevoie.

- să înzestreze fetele sărace și orfane
- să ajute băieții săraci procurându-le haine și cărți

Art. 2: Aceasta după ce va strânge un capital de 1.600 dolari.

Art. 3: În caz de nenorocire să se ajute prin subscripție benevolă.

Cap. II: Membrii societății

Art. 4: erau activi și onorifici

- activii – plătesc regulat taxa lunară
- fac toate ce sunt în statut
- onorifici (putea fi orice român) ajută societatea cu cât vrea și nu aveau drept de a fi aleși ca membrii în comitet.

Cap. III: Datoriile membrilor

Art.5: Membrii sunt datori:

- a) să facă ca societatea să sporească.
- b) să ia parte la toate adunările și când nu se poate să lase delegat în locul lor.
- c) trebuie să îndeplinească cu plăcere orice însărcinare i s-ar face din partea societății.
- d) să plătească regulat taxa lunară și să se conducă după statutele ei.
- e) cel ce nu plătește trebuie motiveze de ce față de membri.

Cap. IV: Taxa de înscriere

Art. 6: Taxa de înscriere e după plăcerea fiecărui iar cotizația e de 25 cenți pentru cei din America și de doi piaștri pentru cei din Turcia.

Art. 7: Pierd dreptul de membri toți cei care:

- se retrag de bunăvoie și fără cauză
- se constată că lucrează contra societății
- Când nu plătesc taxa.

Art. 8: Cei ce se retrag ori sunt dați afară din societate nu au dreptul să pretindă ceva.

Cap. V: Comitetul

Art. 9: Va fi format din 11, 9, 7 ori 5 membrii, după nevoile localității unde se află.

Art. 10: Comitetul ales din membri activi, adică președinte, secretar, doi controlori, un casier și cinci membri consilieri (ei trebuie să fie bătrâni).

Art. 11: Datori să lucreze ca societatea să prospere.

Art. 12: Se întrunesc de câte ori e nevoie.

Art. 13: Comitetul se alege pe un an.

Cap. VI: Averele societății

Art. 14: Se compune din:

a) taxă înscriere

b) cotizație lunară

c) alte ajutoare mici și mari de la membrii onorifici și activi

Art. 15: Comitetul e responsabil de avere.

Art. 16: Pentru ajutoare mari avizul societății e necesar, pentru cele mici nu.

Cap. VII: Adunările societății

Art. 17: De două feluri – generale

- extraordinare

Se discută orice privește societatea.

Art. 18: La finele anului comitetul e obligat să dea socoteală în fața tuturor membrilor.

Cap. VIII: Disolvarea societății

Art. 19: Când sunt mai puțin de 10 membri.

Art. 20: Articole iscălite de toți membrii.

Cap. IX

Art. 21: Adunările ordinare se fac odată pe lună sau de două ori după necesități.

Adunările generale extraordinare sunt foarte rare numai când se ivește vreo bucurie sau vreo nenorocire sau alt caz neașteptat.

Cap. X

Art. 22: Reglementează situația avutului în caz de dizolvare, respectiv se dă altei societăți asemănătoare sau unei școli, biserici, mănăstiri, internat sau să se construiască o clădire cu numele „Fărșerotul.” Emblema societății este: un păstor cu cârligul în mână prevăzut cu un vultur în vârful care ține în cioc o panglică cu inscripția „Virtus Romana redivivat.”

Restul în scrisoarea deschisă. Se pare că erau în America 1000 de români macedoneni.

după „Peninsula Balcanică” nr. 2, 8 apr., nr. 12, p. 4-5

COLOFON

Autorul lucrării GHEORGHE ZBUCHEA

Titlul lucrării AROMÂNII ÎN S.U.A.
LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

**VARIANTĂ
DIGITALIZATĂ
DE** Editura Predania/
CP 67, OP 13, București
www.predania.ro
tehnoredactor/ Remus Brihac
concept grafic/ Atelieruldegrafica.ro

PREDANIA